

115 yaşı tamam olan 2 dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanov

QISA TARİXÇƏ, FOTOREPORTAJ

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Gənc nəslin milli mənlilik şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Yanvarın 22-də hərbi tariximizin ən böyük qəhrəmanlarından biri olan, 2 dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı qazanmış azərbaycanlı general-mayor Həzi Aslanovun 115 yaşı tamam oldu. Bu münasibətlə böyük qəhrəmanın döyüş yolu haqda qısa məlumat və onun Lənkəran şəhərində fəaliyyət göstərən ev muzeyindən fotoreportajı oxucularımıza təqdim edirik.

2-ci dünya müharibəsi başlananda Həzi Aslanov Ukrayna SSR ərazisində xidmət edirdi. 1939-cu ilin sonunda o, Finlandiya ilə başlayan hərbi münaqişə ilə əlaqədar Kareliyaya göndərilir. Tankçılar onun komandirliyi ilə Mannerheim səddini aşmaqda və digər döyüş əməliyyatlarında iştirak edirlər. Sovet qoşunlarının qələbəsi nəticəsində 12 mart 1940-cı ildə SSRİ və Finlandiya arasında sülh müqaviləsi imzalanır. Aslanov əvvəlki vəzifəsinə - Zoloçev şəhərinə, 10-cu atıcı alayın avtonəqliyyat batalyonunun komandirliyinə qaytarılır. 1940-cı ilin noyabrında Aslanova mayor rütbəsi verilir.

1941-ci il iyunun 23-nə keçən gecə alman zirehli qoşunları ilə qeyri-bərabər döyüşdə Həzi özünü bacarıqlı sərkərdə kimi göstərdi. O öz döyüşçüləri ilə Donbas ətrafında düşmənin şiddətli hücumlarını düz 5 ay dəf edir, onu ağır tələfata uğradır. 1941-ci il avqustun əvvəlində tank batalyonu komandirlərindən biri sıradan çıxanda Həzi 10-cu tank diviziyası komandirinin əmri ilə onun yerinə keçirilir. Bu, əslində, batalyon deyil, 12-15 müxtəlif BT-5, BT-7, T-26 tipli, bir neçə T-34 tankından ibarət kiçik qrup idi. Bu qrup atıcı bölmələrlə birlikdə döyüşür, onların irəliləməsinə şərait yaradır.

Avqustun ortalarında 10-cu tank diviziyası 6-cı ordunun tərkibində Kiyevin şimal-şərqinə keçirildi. Burada almanlar Ukrayna paytaxtına şimal-şərqdən daxil olmağa, cənub-qərb və cənub cəbhələrini əsas qüvvələrdən ayrı salmağa cəhd edirdilər. 20-ci tank alayı Həzi Aslanovun rəhbərliyi ilə 10-cu tank diviziyasının tərkibində Şostka, Baxmaç, Piryatin rayonlarında düşmənin tank hissələri ilə qanlı döyüşlər aparırdı. Bu döyüşlərdə Həzi Əhəd oğlu sağ ayağından güllə yarası almış, bir dəfə işə qəlpə ilə başından ağır yaralanmışdı. Batalyonun tankları tamam sıradan çıxandan sonra Həzini cəbhədən ehtiyat alaya çağırırdılar.

1941-ci il sentyabrın əvvəllərində əvvəlki 10-cu atıcı alaya təyin olundu - bu dəfə komandirin texniki hissə üzrə müavini oldu. Bu vəzifədə o, Piryatin, Axtırka, Boquduxov, Xarkov rayonlarında döyüşdü. 1941-ci ilin sonu, 1942-ci ilin əvvəllərində Rostov-Don altında, Moskva ətrafında, Tixvin və Leningrd istiqamətlərində düşmən birləşmələrinə sarsıdıcı zərbələr vurulmasında iştirak etdi. Xarkov və Stalinqrad ətrafında gedən döyüşlərdə Həzinin başçılığı ilə 55-ci tank briqadasının tankçıları düşməne ağır zərbələr endirdilər. Aslanovun tankçıları vuruşa-vuruşa 40 km-dən artıq yol gedib Stalinqrad-Salsk dəmir yolunu tutub almanları Stalinqrad qruplaşmasının əsas magistrallından məhrum etdilər. Tanklar düşmənin xeyli qüvvə-

sini və texnikasını sıradan çıxardı. Şücaətinə görə ilk döyüş təltifini - "Qırmızı ulduz" ordenini aldı.

Aslanovun döyüşçüləri Kotelnikovo yaxınlığında gedən döyüşlərdə böyük şücaət göstərdilər. Düşmənin 30 əks-hücumunu dəf etdilər, bir batalyon piyada qoşunu, 30 tankı, 50 avtomobili sıradan çıxartdılar. Bu döyüşdə göstərdiyi şücaətə görə podpolkovnik H.Aslanov 1942-ci il 22 dekabrda Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görüldü. Həzi Aslanovun da tərkibində yer aldığı koprus 3-cü Stalinqrad qvardiya korpusu adına layiq görüldü. Korpusun tərkibindəki bütün hissələr də qvardiya titulu ilə mükafatlandırıldı və onlara yeni nömrələr verildi. Həzi Aslanovun 55-ci tank alayı isə 41-ci əlahiddə tank alayı adlandırıldı.

O daim öz hərbi biliyini artırmağa səy göstərirdi. 1943-cü il dekabrın 17-dən 1944-cü il aprel 6-na kimi o əirəhli tank qoşunları Akademiyasının birillik təhsil proqramını 3 aya mənimsədi. Sonra o yenidən doğma 35-ci qvardiya tank briqadasına qayıtdı. 1944-cü il 13 martda ona tank qoşunları ge-

neral mayoru adı verildi. 1944-cü il iyunun axırlarında belorusiya və I Pribaltika cəbhəsinin qoşunları hücum etdilər. Belorusiyanın iri şəhər və dəmiryollarını azad etdikdən sonra Aslanovun tankları Vilnüşə hücumları davam etdirdilər. Aslanovun briqadası iyunun 24-dən iyulun 13-dək düşməne ağır zərbələr endirdi. Bu döyüşdəki qələbəyə görə 35-ci qvardiya tank briqadası Qırmızı bayraq ordeninə, general özü isə 2-ci dərəcəli Suvorov ordeninə layiq görüldü.

1944-cü il avqustun 1-də Aslanovun briqadası başqa ordu hissələri ilə birlikdə Yelqava şəhərini düşməndən təmizlədilər. O Volqadan başlamış Baltikdək bütün döyüşlərdə özünü bacarıqlı sərkərdə, fitri istedad sahibi kimi göstərmişdi. Təkcə 1944-cü ilin hücum döyüşləri dövründə 8 dəfə Ali Baş Komandanlıq tərəfindən təşəkkür almışdır. Stalinqraddan Baltik sahillerinədək döyüş yolu keçən Həzi Aslanov 24 yanvar 1945-ci ildə Latviyanın Priekule yaxınlığında (Liepay rayonu) döyüş meydanından kənarda, komandirlərin döyüş müşahidə məntəqəsinin yaxınlığında, 15 nəfərə yaxın iri rütbəli zabitin əhatəsində uzaqdan açılan zenit qurğusunun atəşi ilə yaralanmış, 23 saat sağ qalmış, onu Moskvaya müalicəyə aparmaq üçün təyyarə göndərilərsə də, həmin vaxt cəbhənin komandanı olmuş erməni Baqramyanın əmri ilə təyyarə işə salınmamış və Həzi Aslanov vəfat etmişdir.

Həzi Aslanov Böyük Vətən Müharibəsi cəbhələrində göstərdiyi şəxsi igidlik və qoçaqlığına görə 3 Qırmızı Bayraq ordeni, 2-ci dərəcəli Suvorov ordeni, Aleksandr Nevski ordeni, 1-ci dərəcəli Vətən müharibəsi ordeni, 2 Qırmızı Ulduz ordeni kavaləri və medallarla təltif olunmuşdur. 1944-cü ildə general-mayor H.Aslanov Belarusiya cəbhəsindəki şücaətinə görə ikinci dəfə yüksək ada təqdim edilsə də, SSRİ hərbi rəhbərliyində təmsil olunan erməni generalı İ.Baqramyan buna maneəçilik törədib. Ölümündən 47 il sonra, 1991-ci ildə H.Aslanova 2-ci dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilir.

Həzi Aslanovun qəbri Bakıda Şəhidlər Xiyabanındadır. Məzarı üzərində qəhrəmanın abidəsi ucaldılmışdır. 1969-cu ildə Həzi Alonovun doğulduğu Lənkəran şəhərində ev-muzeyi açılmış, 1983-cü il 8 mayda Lənkəran şəhərinin mərkəzində böyük heykəli qoyulmuşdur. Bakıdakı küçələrdən və metrostansiyalardan biri Həzi Aslanovun adını daşıyır. Müxtəlif şəhərlərimizdə, həmçinin Rusiya və Ukraynada da onun adını daşıyan küçələr, obyektlər mövcuddur.

Bir müddət əvvəl bir konfransda iştirak etmək üçün Lənkəran şəhərində qonaq olarkən, Həzi Aslanovun ev muzeyinə də baş çəkdi. Böyük Qəhrəmanın ev muzeyi onun həyatı və döyüş yolu haqda çox zəngin və möhtəşəm eksponatlarla doludur. Muzeydən çekilmiş fotoları oxucularımıza təqdim edirik.

Elçin Bayramlı